

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Návrh zákona o zabezpečení ochrany fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane osobných údajov) predkladá Úrad na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky (ďalej len „úrad“) ako iniciatívny návrh.

V súčasnosti je ochrana osobných údajov v Slovenskej republike regulovaná v rámci vnútroštátnych prameňov práva zákonom č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Napriek tomu, že od jeho prijatia neuplynul dlhý čas, navrhuje sa nový zákon o zabezpečení ochrany osobných údajov, ktorým sa odstránia základné aplikačné problémy súčasného zákona, ktoré vyplývajú z legislatívnej techniky použitej pri jeho príprave v roku 2017.

Pri príprave súčasného zákona v roku 2017 došlo k doslovnému prevzatíu – v podstate prepisu – príslušného nariadenia Európskej únie priamo do zákona, čím došlo k porušeniu jedného zo základných pravidiel riadnej implementácie sekundárneho práva EÚ do vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu a k zásahu do základnej vlastnosti nariadenia.

Právny základ nariadení ako prameňov práva Európskej únie možno nájsť v čl. 288 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, podľa ktorého *„nariadenie má všeobecnú platnosť. Je záväzná vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľná vo všetkých členských štátoch“*. Ako vyplýva z čl. 288 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, nariadenie je priamo uplatniteľné, pričom ide o uplatniteľnosť vo všetkých členských štátoch, nie len pre niektoré členské štáty (ako je to možné v prípade smernice). Nariadenia majú priamy vertikálny, ako aj horizontálny účinok. Nakoľko priama uplatniteľnosť nariadenia vyplýva priamo zo Zmluvy o fungovaní Európskej únie, nie je potrebné nariadenie osobitne preberať (duplikovať) do vnútroštátneho právneho poriadku. Podľa Súdneho dvora Európskej únie je takéto preberanie dokonca neprípustné (Rozsudok z 10. októbra 1973, Fratelli Variola S.p.a. proti, Amministrazione Italiana delle Finanze, C-34/73). Preberaním nariadení do vnútroštátnych právnych predpisovby mohlo totiž dôjsť k zavádzaniu adresátov noriem o pôvode danej normy a jej prednosti pred vnútroštátnym právom.

Základom pre prípravu súčasného zákona sa v roku 2017 stalo nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4. 5. 2016) v platnom znení (ďalej len „nariadenie 2016/679 v platnom znení“). Toto nariadenie je základom aj pre predložený návrh zákona. Navrhuje sa však taká legislatívna technika, ktorá zodpovedá vyššie uvedenej charakteristike nariadenia ako prameňa práva Európskej únie.

Základným nedostatkom súčasného zákona a rizikom, ktoré z neho vyplýva, je skutočnosť, že doslovným prepisom nariadenia 2016/679 v platnom znení do obsahu zákona môže dôjsť k situácii, keď sa zákon bude ďalej meniť, pričom pri nezmenenom znení nariadenia nastane medzi nimi rozpor a tým aj stav právnej neistoty pre adresátov práva. Zároveň sa tým poruší základná vlastnosť nariadenia 2016/679 v platnom znení, a to jeho priama uplatniteľnosť v každom členskom štáte v rovnakom znení..

Súčasným zákonom sa taktiež transponovala smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov a o zrušení rámcového rozhodnutia Rady 2008/977/SVV v platnom znení (ďalej len „smernica 2016/680 v platnom znení“). Predložený návrh zákona už transpozíciu tejto smernice neobsahuje a navrhuje sa jej transpozícia samostatným zákonom o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov (zákon o ochrane osobných údajov spracúvaných príslušnými orgánmi). Dosiahne sa tým oveľa vyššia flexibilita pri transpozícii zmien tejto smernice, ktorá si nevyžiada zásah do základného, resp. všeobecného zákona o zabezpečení ochrany osobných údajov.

Výsledkom v súčasnosti je stav, keď jeden zákon obsahuje ustanovenia, ktoré sú

- neprípustným prepísaním nariadenia 2016/679 v platnom znení,
- transpozíciou smernice 2016/680 v platnom znení,
- predmetom vlastnej úpravy Slovenskej republiky v rozsahu tzv. ustanovení o otvorení (opening clauses), teda v prípadoch, kde nariadenie 2016/679 v platnom znení umožňuje členskému štátu prijať vlastné pravidlá (v súčasnom zákone § 78).

Cieľom navrhovanej právnej úpravy je zabezpečiť jednotnú právnu reguláciu ochrany osobných údajov v právnom poriadku Slovenskej republiky a zaistiť výkon práv dotknutých osôb, ako aj kontrolu nad spracúvaním ich osobných údajov. Týmto sa podporí dôvera dotknutých osôb v právny rámec zabezpečujúci ich základné ľudské práva, najmä právo na súkromie. Cieľom je tiež upraviť práva a povinnosti prevádzkovateľov a sprostredkovateľov s dôrazom na materiálne plnenie stanovených povinností a zaistenie reálnej bezpečnosti spracúvania osobných údajov. Návrh zákona upravuje úlohy a právomoci úradu, ako dozorného orgánu nad ochranou osobných údajov, vrátane ich rozšírenia pre oblasť vzájomnej spolupráce medzi dozornými orgánmi v jednotlivých členských štátoch Európskej únie.

Uvedený cieľ zákona sa dosahuje najmä tým, že sa opúšťa legislatívna technika prepisovania znenia nariadenia 2016/679 v platnom znení do zákona. Namiesto toho zákon upravuje iba tie oblasti právnej úpravy, ktoré prenecháva toto nariadenie do pôsobnosti členského štátu a tie, ktoré sú nevyhnutné na riadnu aplikáciu zákona v Slovenskej republike.

Vo všetkých oblastiach práva, osobitne v oblasti ochrany osobných údajov, predstavuje nezaostávanie za spoločenským a technologickým vývojom skutočnú výzvu.. Spracúvanie osobných údajov je potrebné a nevyhnutné aj na účely zabezpečenia činnosti orgánov verejnej moci spojených s plnením ich funkcií podľa zákona. Je potrebné zabezpečiť ochranu osobných údajov v súlade s medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky a ústavnými garanciami.

V článku 16 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa stanovuje, že každý má právo na ochranu osobných údajov, ktoré sa ho týkajú. Články 7 a 8 Charty základných práv EÚ priznávajú každej osobe právo na súkromie a na ochranu jej osobných údajov. Hoci čl. 8 obsahuje určité náznaky toho, čo znamená právo na ochranu osobných údajov, na reguláciu tejto oblasti boli prijaté aj ďalšie právne predpisy. Najkomplexnejším z nich je práve nariadenie 2016/679 v platnom znení. Týmto nariadením sa stanovujú pravidlá ochrany fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a pravidlá týkajúce sa voľného pohybu osobných údajov.

Týmto nariadením sa tiež chránia základné práva a slobody fyzických osôb, najmä ich právo na ochranu osobných údajov.

V zásadách a pravidlách ochrany fyzických osôb pri spracúvaní ich osobných údajov by sa bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť alebo bydlisko mali rešpektovať ich základné práva a slobody, najmä ich právo na ochranu osobných údajov. Nariadením 2016/679 v platnom znení sa má prispieť k dobudovaniu priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti a hospodárskej únie, k hospodárskemu a sociálnemu pokroku, k posilneniu a zbližovaniu ekonomík v rámci vnútorného trhu a ku prospechu fyzických osôb.

Nariadenie 2016/679 v platnom znení je napísané technologicky neutrálnym spôsobom a obsahuje skôr všeobecne formulované ustanovenia, pričom umožňuje aj členskému štátu zohľadniť jeho potreby, resp. požiadavky. Na tom je postavený aj predložený návrh zákona.

Zákon je rozdelený do siedmych častí:

- v prvej časti obsahuje Základné ustanovenia, ktoré sa obmedzujú v zásade iba na predmet úpravy. Definície pojmov sa používajú tak, ako ich upravuje všeobecné nariadenie o ochrane údajov,
- v druhej časti zákon upravuje Osobitné ustanovenia pri spracúvaní osobných údajov,
- v tretej časti je upravené Spracúvanie osobných údajov vo veciach ochrany ústavného zriadenia, obrany a bezpečnosti Slovenskej republiky,
- v štvrtej časti je upravené Postavenie, pôsobnosť a organizácia úradu,
- piata časť upravuje Plnenie úloh pri výkone dozoru nad ochranou osobných údajov zahŕňajúce kontrolu spracúvania osobných údajov a konanie o ochrane osobných údajov, Kódex správania a certifikáciu
- v šiestej časti sú Správne delikty a
- siedma časť obsahuje Spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia.

Obsahom návrhu je aj presun regulácie tzv. „cookies“ z pôsobnosti Ministerstva dopravy Slovenskej republiky na Úrad na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky.

Návrh zákona predpokladá pozitívny aj negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy. Návrh zákona nebude mať sociálny vplyv a vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu. Návrh zákona bude mať vplyv na podnikateľské prostredie, životné prostredie, informatizáciu spoločnosti a na služby verejnej správy pre občana. Návrh zákona nemá vplyv na limit verejných výdavkov.

Návrh zákona nie je predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, zákonmi Slovenskej republiky a zároveň je v súlade s právom Európskej únie.

Navrhovaná právna úprava rešpektuje a odráža medzinárodné záväzky Slovenskej republiky v oblasti ochrany osobných údajov, a to najmä Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov (Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb. v znení neskorších predpisov), Dohovor o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov týkajúci sa orgánov dozoru a cezhraničných tokov údajov (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 49/2001 Z. z.), Dodatokový protokol k Dohovoru o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní

osobných údajov týkajúci sa orgánov dozoru a cezhraničných tokov údajov (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 20/2005 Z. z.).